

Den barnevernskapte virkelighet:

Et sosialkonstruktivistisk perspektiv på det faktiske grunnlaget i barnevernets beslutninger

Reality Constructed in Child Welfare

A Social Constructivist Perspective on the Factual Basis in Child Welfare Decisions

Elizabeth Langsrud

Stipendiat

NTNU, fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap – institutt for sosialt arbeid, Trondheim

elizabeth.langsrud@ntnu.no

Halvor Fauske

Professor

Høgskolen i innlandet – fakultetet for helse- og sosialvitenskap – institutt for sosialfag og veiledning,

Lillehammer

halvor.fauske@inn.no

Willy Lichtwarck

Professor

NTNU, fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap – institutt for sosialt arbeid, Trondheim

willy.lichtwarck@ntnu.no

SAMMENDRAG

Barnevernsarbeidere retter stor oppmerksomhet mot å finne ut hva som er faktum, det vil si det faktiske grunnlaget, når de undersøker et barns omsorgssituasjon. Studien som denne artikkelen bygger på, viser at barnevernsarbeiderne konstruerer faktum i barnevernsaken gjennom en aktiv og personlig innsamling og bruk av informasjon. Tatt i betraktning at maktforholdet mellom barnevernsarbeideren og foreldrene er asymmetrisk, vil det være en fare for at barnevernsarbeidernes konstruerte virkelighetsforståelse av faktum kan få utilsiktede konsekvenser for familier som mottar hjelpetiltak i barnevernet. Med utgangspunkt i Berger og Luckmanns teori om konstruerte virkeligheter diskuterer artikkelen mulige implikasjoner av en slik barnevernskapet virkelighet. Dette berører blant annet foreldrenes selvforståelse og deres rammevilkår for omsorgsutøvelsen.

Nøkkelord

Barnevern, sosialkonstruktivisme, faktum, skjønn, normlogikk

ABSTRACT

Child welfare workers pay a lot attention to the factual basis when they investigate a child's care situation. This study reveals that child welfare workers build the factual basis through an active and personal collection and use of information about the family. Considering the asymmetric relationship between the child welfare worker and the parents, this may lead to unintended consequences for families receiving preventive measures from child welfare services. Based on Berger and Luckmann's theory of socially constructed realities, the article discusses possible implications of such reality concept in child welfare. This affects, among other things, the parents' self-understanding as caretakers and their conditions for care practice.

Keyword

Child welfare, social constructivism, factual basis, discretion, norm logic

INNLEDNING

I det kommunale barnevernsfaglige arbeidet er beslutningsprosessen sentral. Barnevernet må ganske raskt etablere et grunnlag for å treffe en beslutning om den innkomne meldingen, samt foreta løpende beslutninger i en eventuell undersøkelse. Som regel vil barnevernsarbeideren være avhengig av å få informasjon og opplysninger fra sentrale samarbeidsinstanser som skole, PP-tjeneste, helsestasjon, barnehage osv. Opplysninger fra disse tjenestene supplerer som oftest informasjonen som barneverntjenesten får fra foreldrene og barnet. Rasjonale i beslutningsprosessen er i all hovedsak forankret i en mål-middel-rasjonalitet. Opplysningene skal avklare barnets atferd og omsorgssituasjon, samt mulige årsaker med sikte på om det er nødvendig å beslutte tiltak, og i så fall hva som er egnede tiltak. Dette innebærer at barnevernsarbeiderne i stor grad er forankret i en oppfatning om at problemet i familien kan identifiseres, og at det finnes ett eller flere tiltak som kan løse problemene. Denne form for rasjonalitet impliserer en søken etter det «sanne», eller det som med en juridisk term kalles faktum.

Klarlegging av faktum var ett av flere sentrale tema for barnevernsarbeiderne som ble intervjuet i forskningsstudien «Fra tanker til teori: En studie om barnevernets resonnering» som denne artikkelen er basert på. Studiens fokus var barnevernsarbeideres hovedansvar ved beslutninger om hjelpetiltak. Et hovedtema var hvordan barnevernsarbeiderne skulle klare å finne fram til faktum når de undersøker et barns omsorgssituasjon. Temaet fremkom gjennom en induktiv tolkning av barnevernsarbeidernes beskrivelser av informasjonsinnhenting og dokumentasjon av det faktiske grunnlaget i barnevernssaken. De utdypet det faktiske grunnlaget til å være forhold og hendelser av betydning for et bestemt barns omsorgssituasjon. For barnevernsarbeiderne var det viktig å komme fram til hva de oppfattet som en sann beskrivelse av virkeligheten. Samtidig tyder forskningsstudien på at barnevernsarbeiderne ikke selv anser at de konstruerer faktum gjennom en aktiv og personlig bruk av innsamlet informasjon om familien.

Formålet med artikkelen er å diskutere betydningen og implikasjoner av at barnevernsarbeiderne legger til grunn at faktum er en sann gjengivelse av virkeligheten uten å reflektere nærmere over hvordan de opplysningene som inngår i faktum er valgt ut. Hvis det er slik som denne studien tyder på, at faktum blir konstruert av barnevernsarbeiderne gjennom deres fortolkningsramme, vil det kunne ha implikasjoner for foreldrenes muligheter til å kritisere og motsi det faktiske grunnlaget.

For eksempel kan en følge av at barnevernsarbeiderens faktum legges til grunn som en gjengivelse av hva som er sant, være at det blir vanskelig for foreldrene å forstå hvordan og hvorfor barnevernet har kommet fram til et bestemt resultat. I tillegg er det en fare for at foreldrenes rom for kontradiksjon svekkes (Flatebø, 2005). Særlig gjelder dette saker hvor beslutningene tas på bakgrunn av skjønnsmessige og momentbaserte kriterier (Bekkedal & Farsethås, 2018). Dette inkluderer hjelpetiltakssaker. Videre fattes det langt flere vedtak om hjelpetiltak enn om tvang, samtidig som vedtak om hjelpetiltak i liten grad blir gjenstand for en eventuell skjerpet kontradiksjon i forbindelse med klage-, nemnds- eller domstolsbehandling.

Hvordan faktum konstrueres i barnevernssaker oppfatter vi derfor som en sentral problemstilling å belyse, siden barnevernsarbeiderne i kraft av sin rolle som både hjelper og kontrollør, besitter stor definisjonsmakt (Backe-Hansen, 2004; Levin, 2015), i tillegg til at de fungerer som det Lipsky (1983) omtaler som «portvoktere» til sentrale tjenester for en av samfunnets mest sårbare grupper.

SOSIALKONSTRUKTIVISME SOM TEORETISK PERSPEKTIV

Rettslig fortolkningsramme

Den rettsvitenskapelige faglitteraturen omtaler faktum som «det foreliggende saksforhold» (Gulbransen referert i Pedersen, 2016, s. 48). En slik definisjon kan få faktum til å fremstå som noe «ferdig og udiskutabelt» (Kolflaath, 2013, s. 14). Men underforstått ligger det at det har foregått en seleksjon med utgangspunkt i en rettslig fortolkningsramme (Løvlie, 2014). Det er likevel ikke alle slags forhold som faller inn under faktumbegrepet – bare «det som fremstår som sannhet med grunnlag i virkeligheten» (Juridisk leksikon, 2015). I et juridisk perspektiv tas det dermed et forbehold om at det kan finnes feil i faktum, eksempelvis ved at faktiske forhold av betydning er utelatt eller feil gjengitt, eller på annen måte ikke har grunnlag i virkeligheten.

I rettslige tvister fremkommer faktum etter en bevisbedømmelse som følger bestemte prosedyrer som blant annet skal ivareta individets rettssikkerhet, herunder rett til kontradiksjon. Under bevisbedømmelsen legges det til rette for at ulike antakelser om forhold som ønskes belyst, synliggjøres. Kolflaath (2013) omtaler de ulike fremstillingene av fakta som «fortellinger». Han hevder at retten gjennom bevisbedømmelsens ulike fortellinger til slutt konstruerer et faktum som så legges til grunn for rettens juridiske vurdering av saken. Et tilsvarende perspektiv kan anlegges på saker i forvaltningen. Ved beslutninger om hjelpetiltak rammes prosessen med å finne fram til faktum inn av forvaltningslovens bestemmelser for utredning og innhenting av opplysninger. På samme måte som i retten vil dermed resultatet bestå av ulike fortellinger om hendelser og handlinger.

Sosialkonstruktivistisk fortolkningsramme

Barnevernsarbeidernes faktum fremkom gjennom en induktiv tolkning av deres beskrivelser av informasjonsinnhenting og dokumentasjon. Ettersom barnevernsarbeidernes faktum fremstår som et selektivt resultat av en subjektiv fortolkningsramme, kan det, på samme måte som for rettens faktum, derfor være relevant å anlegge et konstruktivistisk perspektiv. Et slikt perspektiv kan bidra til å belyse at det også i forvaltningssaker, i dette tilfellet barnevernssaker, eksisterer mulige faktumbeskrivelser – alt ettersom hvordan biter av informasjon settes sammen (ibid.). Et slikt perspektiv vil kunne medføre økt bevissthet rundt at det faktiske grunnlaget i en barnevernssak kan endre karakter, såfremt opplysninger betones eller tolkes på en annerledes måte. En slik forståelse av faktum bygger på en oppfatning om at påstander om faktum konstrueres gjennom det sosiale, faglige og språklige fellesskapet vi tilhører (Danermark, Ekström, Jakobsen & Karlsson, 2003). Eksempelvis kan man legge til grunn at en barnevernsfaglig vurdering av hva som er god nok omsorg, er et fenomen som springer ut av det Grue (2016, s. 113) omtaler som «kulturelle og verdimessige rammebetingelser». Videre kan man legge til grunn at en barnevernsskapt fortelling om et barns omsorgssituasjon ikke er mer eller mindre sann enn foreldrenes fortelling. Det er ikke dermed sagt at en subjektiv virkelighetsoppfatning ikke kan ha en sannhetsverdi, men at den hverken er mer eller mindre sann enn andre forståelser av virkeligheten (Skirbekk, 1973).

Det er likevel ikke slik at vi mener at alle omstendigheter ved et barns omsorgssituasjon utelukkende kan betraktes som sosiale konstruksjoner. Det finnes mest sannsynlig mekanismer som ikke lar seg observere, men som til tross for dette er virkelige (Bhaskar referert i Danermark, Ekström, Jakobsen & Karlsson, 2003). Imidlertid er det, ifølge Hacking (2005), måten samfunnet navngir disse på, som er konstruert. Han betegner dette fenomenet som «nominalisme». Dette er imidlertid ikke en statisk «nominalisme», men en dynamisk som interagerer med andre navngivninger (Hacking, 2005 s. 114). Berger og Luckmann (2000) er tilsvarende av den oppfatning at virkeligheten er relativ til den vi har internalisert gjennom vår sosiale kontekst, med andre ord en subjektiv virkelighet, samtidig som de fremhever at den for individet fremstår som sann.

Graver (2009) hevder at mennesker søker etter å forstå hendelser. En forklaring på at vi internaliserer den kontekstuelle virkeligheten som vår egen, kan dermed tenkes å ha grunnlag i et menneskelig behov for å forstå og finne mening i handlinger og tenkning som vi er en del av og som vi kontinuerlig må forholde oss til. For barnevernsarbeiderne handler dette om hvilke tanke- og atferdsmønstre innenfor barnevernets normlogikk de til sist velger å akseptere som sine egne. Berger og Luckmann (2000) viser til at individet til en viss grad vil oppleve seg moralsk forpliktet til å følge den institusjonelle normlogikken, og at valget derfor ikke fremstår som helt fritt. Dette skjer både fordi den institusjonelle normlogikken løpende blir stadfestet av autoriteter og fagfeller, men også fordi mønstrene blir en del av individets ubevissthet. Barnevernsarbeiderne tar med andre ord for gitt at det er sånn. Bunkholdt (2017) kaller slike mønstre for barnevernets «selvfølgeligheter». Flatebø (2005) og Vagli (2009) har omtalt det som henholdsvis barnevernets «tatt-for-gitte-konstruerte-virkeligheter» og barnevernets «implisitte kulturelle tatt-for-gittheter».

En mulig forklaring på at det er slik, er at barnevernets normlogikk, hvis man legger Berger og Luckmann (2000) til grunn, påvirker barnevernsarbeidernes tenkning gjennom

utdanning og forskning. Videre bygger den eksternaliserte virkeligheten på allerede etablerte teorier fra psykologi, medisin, pedagogikk mv. Disse inngår i samfunnsdiskursen og har fra før bidratt til å definere innholdet i og oppfatninger rundt begreper som barndom, tilknytning, gode nok foreldre osv. Teoriene bidrar derimot i mindre grad til å belyse implikasjoner ved etablering av faktum i hjelpetiltakssaker. En viktig grunn til dette kan være at rettsvitenskapens hovedanliggende har vært å ta stilling til gjeldende rett, og i mindre grad har satt fokus på etableringen av det faktiske grunnlaget. En annen grunn kan være at faktum i metodelitteraturen ofte omtales som noe «ferdig og udiskutabelt» (Kolflaath, 2013, s. 14). Videre har hovedfokuset i den sosialfaglige litteraturen hatt en tendens til å være mest opptatt av hvordan profesjonsutøveren kommer i posisjon til å få informasjon, hva slags informasjon som bør innhentes, samt hvilke verktøy som kan bidra til å hente inn relevante opplysninger.¹ I liten grad har litteraturen problematisert hvilke normer som ligger til grunn for den informasjonen barnevernsarbeideren samler inn som grunnlag for problemformulering og valg av hjelpetiltak.

Det er nettopp dette vi oppfatter som kjernen i sosialkonstruktivismens relevans: At faktum blir fremstilt som noe udiskutabelt, eller som en sann beskrivelse av virkeligheten. Samtidig fremgår det av forskningsstudien at faktum i realiteten er en seleksjon av elementer i situasjonen som tolkes av barnevernsarbeideren som relevant for en barnevernfaglig vurdering. I artikkelen diskuteres derfor noen implikasjoner som kan følge av en barnevernskapt virkelighet, herunder endret selvforståelse og snevrere rammevilkår for omsorgsutøvelsen for foreldre i barnevernet.

METODE

Grunnlaget for artikkelen er forskningsstudien «Fra tanker til teori: En studie om barnevernets resonnering». Forskningsstudien er tilrådd av Norsk samfunnsvitenskapelig data-tjeneste, og studiens data er kvalitative. Til sammen 18 barnevernsarbeidere ble intervjuet om sine erfaringer og oppfatninger rundt egne vurderinger i saker de jobbet aktivt med. 17 av disse var kvinner. Barnevernsarbeiderne var ansatt ved tre mellomstore barneverntjenester i tre ulike fylker. Tjenestene var ulikt organisert. Ved to av tjenestene hadde barnevernsarbeider ansvar for å følge barnet under hele perioden familien var i kontakt med barnevernet. Den tredje tjenesten hadde inndelt oppfølgingen av barn og familie i ulike team. Utgangspunktet for samtalene var et ønske om mer kunnskap om hvordan barnevernansatte kommer fram til sine beslutninger om hjelpetiltak gjennom sine resonneringer. Barnevernsarbeiderne ble rekruttert gjennom leder ved barneverntjenesten, på bakgrunn av deres erfaring med å undersøke og beslutte hjelpetiltak i familier med sammensatte problemer. Antall intervjuer ble ansett som tilstrekkelig fordi det etter hvert kom til et metningspunkt med hensyn til nye tema og aspekter ved disse. I forkant av intervjuene fikk barnevernsarbeiderne muntlig og skriftlig informasjon om deltakelse i studien. Det

1. Se eksempelvis Ellingsen, Levin, Berg & Kleppe (2015) *Sosialt arbeid. En grunnbok*, Backe-Hansen (2004) *God nok omsorg*, samt Kvello (2015) *Barn i risiko*.

inngikk i utvalgskriteriene at de utvalgte sakene gjaldt familier med mange belastninger og sammensatte problemer, samt at familiene hadde vært tilknyttet barneverntjenesten over en lengre periode. Barnevernsarbeiderne ga skriftlig samtykke til å delta, og valgte selv ut sakene de ønsket å snakke om. I de utvalgte sakene hadde barnevernsarbeiderne selv innhentet og vurdert informasjon om familien, samt besluttet hjelpetiltak. De informerte de utvalgte familiene om deltakelse i studien, og innhentet deres samtykke til å delta.

Intervjuene hadde en varighet på ca. 1,5 time. Intervjuene ble innspilt på digital opptaker og deretter transkribert. Det innsamlede intervjumaterialet ble analysert gjennom en åpen tilnærming. Utgangspunktet for analysen var barnevernsarbeiderens subjektive beskrivelse av sin forståelse og erfaring ved identifisering av tema og kategorier. To fra forskergruppen leste deler av de anonymiserte dybdeintervjuene og bidro i diskusjonen rundt hva som skjer i materialet og hvordan vi kan forstå det som skjer. Meningsbærende ord og setninger ble identifisert på en systematisk måte ut fra hvordan informantene uttrykte seg (Glaser, 2010). I forlengelsen av dette ble det foretatt en abstrahering og sammenfatning av uttrykkes betydning (ibid.). Hensikten var å identifisere hva barnevernsarbeiderne snakket om og hvordan de snakket om temaene – som alle var relatert til beslutninger om hjelpetiltak. Denne artikkelen har fokus på ett av de sentrale temaene som opptok barnevernsarbeiderne i studien og som fremkom gjennom den induktive analysen av intervjuene: deres beskrivelse av informasjonsinnhenting og dokumentasjon ved klarlegging av den faktiske siden av saken.

RESULTATER

Et sentralt tema for barnevernsarbeiderne som ble intervjuet, var hvordan de skulle klare å finne fram til faktum når de undersøker et barns omsorgssituasjon. Begrepet faktum fremkom gjennom en induktiv tolkning av barnevernsarbeidernes beskrivelser av informasjonsinnhenting og dokumentasjon av beslutningsgrunnlaget for hjelpetiltakene. Deres beskrivelser indikerte at de i arbeidet med å utforme beslutningsgrunnlaget, faktum, la til grunn en juridisk-rasjonell beslutningsmodell. Forskningsstudien som ligger til grunn for artikkelen tyder på at barnevernsarbeiderne selv konstruerer faktum gjennom en aktiv og personlig bruk av innsamlet informasjon om familien. I praksis syntes dette å foregå ved at barnevernsarbeiderne foretok en sammensmelting av første- og andrehandsopplysninger fra foreldrene og andre som kjente eller hadde møtt familien.

Faktum defineres som det som kan dokumentere en sann virkelighet

Barnevernsarbeiderne i forskningsstudien mente virkeligheten best lot seg beskrive gjennom det som lot seg dokumentere. Barnevernsarbeiderne la derfor mye innsats i å dokumentere barnets omsorgssituasjon. Samtidig uttrykte de en opplevelse av usikkerhet og frustrasjon knyttet til dette arbeidet. Usikkerheten relaterte de både til den praktiske gjennomføringen av dokumentasjonsarbeidet, og til den analytiske vurderingen av innsamlet materiale:

(...) Så er jo på en måte spørsmålet litt sånn, hvordan kan vi samle inn nok informasjon i forhold til å se om det her er godt nok for gutten da? Og det er jo litt det som blir vansken og da, i forhold til det å ikke ha mye innsyn i familien. At det blir vanskelig å dokumentere.

(...) Altså, det er veldig vanskelig for oss å plukke opp hva som er sant. Man skulle vært der døgnet rundt.

Når barnevernsarbeiderne søker etter dokumentasjon for å beskrive et barns omsorgssituasjon og dokumentasjonen uteblir, opplever barnevernsarbeider at det faktiske grunnlaget ikke eksisterer: «(...) Altså, får ikke, vi får ikke sannsynliggjort det. Vi får ikke bevist det.»

Utfordringer med å få tilstrekkelig dokumentasjon for faktum som en sann virkelighet

Selv om barnevernets utredningsplikt stiller krav til et visst informasjonsgrunnlag før det tas beslutning om hjelpetiltak, sier den lite om hvor mye informasjon som kreves. Dette omtales gjerne som informasjonens robusthet, og har sammenheng med hvor sårbar beslutningen er for ny informasjon (Løvlie, 2014). Mengde informasjon bekymret barnevernsarbeiderne til en viss grad, men dette løste de gjerne ved at de ba om et bredt utvalg av informasjon fra alle tenkelige samarbeidspartnere. En av barnevernsarbeiderne i studien ramset opp de hun tok kontakt med før den første samtalen med foreldrene:

(...) Jeg har innhentet opplysninger ifra, skal vi se, både mor og far og fastlege i forhold til fungering. Og guttens lærer, Nav, PP-tjenesten har jo gitt sine opplysninger i meldingen, så det fungerte jo som opplysninger på gutten. Poli- og familievernkontoret og psykisk-helsetjeneste som jeg visste at foreldrene hadde vært i kontakt med.

I etterkant reflekterte hun over sin iver etter å dokumentere opplysninger om familien, og uttalte: «(...) hvis jeg skulle gjort en vurdering i dag på hvor mange man skulle innhente opplysninger fra så hadde jeg kanskje utelukket noen.»

Graden av robusthet ble ikke utelukkende knyttet til mengde informasjon hos barnevernsarbeiderne i studien. De vurderte i tillegg informasjonen forskjellig, avhengig av hvem opplysningene stammet fra. Spesielt syntes foreldrenes uttalelser å bli vektet lavt, og tilsynelatende ikke ansett for å være en del av dokumentasjonen. «(...) Det blir nå gjerne sånn at en ofte bare har uttalelser ifra foreldre, ja. Det er ikke noen dokumentasjon på det. Så det er nå deres fremstilling av det.» Blant annet ble det stilt spørsmål ved foreldrenes intensjon: «(...) Det er litt sånn «hva er agendaen til mor?» Videre ga barnevernsarbeiderne uttrykk for sin frustrasjon over hva som kunne tenkes å foregå i hjemmene uten at de fikk innsyn i hendelsene: «(...) Altså, det er veldig vanskelig for oss å plukke opp hva som er sant. Man skulle vært der døgnet rundt.» Et tredje moment gjaldt ikke bare manglende observasjon, men også tilgangen til hvordan foreldrene tenkte og følte om situasjonen og barna: «(...) Og det er lite, lite som avslører for meg hvilke prosesser som foregår inni far da. Om det er fordi de ikke eksisterer, eller om det er fordi

han holder dem skjult fra oss. Det er jo vanskelig å si noen ting om.» Det syntes å ligge en tenkning til grunn om at foreldrenes fortelling, alene, ikke kunne gi tiltaket nødvendig troverdighet og tilstrekkelig legitimitet: «(...) Jeg synes det nesten i de fleste sakene, at foreldrene har en tendens til å rose male ting litt mer enn de andre vi er i kontakt med da.» Barnevernsarbeiderne ble opptatt av om foreldrenes historier var oppdiktede eller virkelige:

(...) Og så er det mor og far som har vidt forskjellige historier på absolutt alt, og det er veldig sånn drama. Vi har ingen dokumentasjon på noe som helst. Jeg velger egentlig å se helt fullstendig bort ifra diagnosen til mor. For det er bare noe mor har uttalt. Og hun har mange forskjellige historier. Om en og samme ting.

Barnevernsarbeiderne hevdet de la hjelperollen til grunn for interaksjonen med foreldrene, samtidig som de i praksis løpende satte spørsmålstegn ved foreldrenes troverdighet og om det de fortalte var sant:

(...) Men der og blir det veldig sånn hva som er sant og ikke. Hun er jo litt lystløgner og da, må jeg legge til. Den moren her ... Det er fordi at det skinner igjennom, hele veien. Altså, hun klarer ikke å holde tritt med – hun husker ikke helt hva hun har sagt om det og det.

De sammenlignet stadig uttalelser hos foreldrene, både hva de fortalte underveis og med hva øvrige samarbeidspartnere fortalte om deres befatning med familien: «(...) så er både skolen og PP-tjenesten veldig klar på at, ja, altså det foreldrene beskriver det sier de at det ser ikke de.» Og hvis foreldrene falt igjennom på kontrollspørsmål fra barnevernsarbeiderne, ble barnevernsarbeiderne usikre på hva som var sant, og de iverksatte da hjelpetiltak som kunne bidra til å bekrefte det som var i tråd med magesfølelsen. I slike tilfeller ble hjelpetiltak benyttet som kartleggingsverktøy. I motsatt fall, hvis foreldrenes fortelling var konsistent, ble dette oppfattet som et tegn på troverdighet og at det foreldrene sa var sant:

(...) Men det, altså, utgangspunktet mitt det var jo at foreldrene her var veldig troverdig da. I måten de, de la frem ting på. Og ... og det var lite ... de falt på en måte ikke i gjennom på så mye. Det var veldig sånn troverdig. Og på kontrollspørsmål, så falt de ikke gjennom.

Når samarbeidspartnere sendte sine skriftlige uttalelser tilbake til barneverntjenesten, resulterte dette i at barneverntjenesten fikk mange dokumenterte oppfatninger om foreldrenes omsorgsevne, ut over foreldrenes selvoppfatning. Dette skapte ytterligere usikkerhet hos barnevernsarbeiderne, idet oppfatningene trakk i forskjellige retninger, for eksempel mellom skolen og PPT: «(...) Så det er ikke samsvar imellom det skolen sier jenta sine utfordringer på skolen og det PPT finner ut med kartleggingen som de gjør. For da er hun innenfor på alle områder.» Eller mellom flere samarbeidspartnere fra ulike fagfelt: «Så det er ord mot ord da.» «(...) Så det er akkurat det herre, det er ulike mennesker sine ulike oppfatninger og fortellinger. Det er helt forskjellig.» Når samarbeidspartnere hadde ulik vur-

dering av barnets situasjon og mors omsorgsevne, opplevdes dette som kompliserende for dokumentasjonsarbeidet:

(...) Det at den svinger sånn. For at ... det og at ulike faggrupper ser ulike ting. At, ja, det ... nei den er komplisert den saken her altså. Men, det at mor fungerer sånn som hun fungerer med den svingningen ... til oss. Og så har vi andre som sier at ting går veldig bra med barnet. Og flott er det hvis det stemmer. Men ut fra den evalueringen som vi har gjort så er vi i tvil om det stemmer. For vi har som sagt vurdert det annerledes.

Det var også utfordrende at samarbeidspartneres forståelse divergerte med barnevernsarbeiders oppfatning av hva problemet handlet om:

(...) Vi kommer nok litt annerledes ut enn det BUP kommer ut. For vi har vurdert dit hen at barnet har behov for at mor endrer på ting. ... Fordi at, men nå har vi noen andre øyne inne og ser. Fordi at hun [psykologen] sier at det er et godt samspill. Så vi må bare få nyansert det, for det er sprik mellom barnverntjenesten og BUP akkurat nå.

Oppsummert var barnevernsarbeidernes utfordringer med å få tilstrekkelig dokumentasjon for faktum relatert til deres ønske og tro på at dokumentasjonen kunne gjenspeile en sann virkelighet. Når de ikke klarte å stole på foreldrene og fant det vanskelig at samarbeidspartnere ikke var enige i det de selv opplevde som virkelig, uttrykte barnevernsarbeiderne dette som at de ikke klarte å nå opp til å dokumentere faktum.

Begrensninger og styrker

Formålet med studien var å få kunnskap om hvordan barnevernsarbeidere tenker når de tar beslutninger i konkrete saker. Dette er i utgangspunktet en utfordrende målsetning, idet man aldri kan være helt sikker på at beskrivelsene gjenspeiler faktiske tanker og handlinger. Ved at vi valgte en induktiv analysestrategi inspirert av *grundad teori* (Glaser, 2010), springer imidlertid hypotesen om en barnevernskapt virkelighet ut fra barnevernsarbeidernes egne beskrivelser av problemområder og håndteringen av disse. Tenkningen gjenspeiler med andre ord det typiske ved hvordan barnevernsarbeiderne i studien selv beskriver sin tenkning i beslutningsarbeidet. Hvorvidt deres tenkning gjelder for flere enn deltakerne i studien, vil ifølge Glaser (2010) bero på om beskrivelsen oppleves som relevant for andre barnevernsarbeidere. Det kan imidlertid underbygge hypotesen om en barnevernskapt virkelighet, og andre studier – da med fokus på foreldre i barnevernet – kan vise til at enkelte foreldre ikke kjenner seg igjen i barnevernets beskrivelser av deres situasjon (Juhász, 2018; Thrana & Fauske, 2014).

DISKUSJON

Hva kan forklare barnevernsarbeidernes fokus på en dokumentert og sann virkelighet?

Faktum defineres som det som kan dokumentere en sann virkelighet

Berger og Luckmann (2000) definerer virkeligheten som erkjennelsen av at noe eksisterer. For barnevernsarbeiderne i studien handlet dette om deres internaliserte virkelighetsforståelse av barns omsorgssituasjon, det vil si hva de har kunnskap om og hvordan de har fått denne kunnskapen. I forskningsstudien mente barnevernsarbeiderne at den beste måten å beskrive en sann virkelighet på, var gjennom dokumentasjon. Tenkningen hos barnevernsarbeiderne rundt dette fremsto som tatt-for-gitt idet de ikke problematiserte temaet utover at de synes det var veldig vanskelig og utfordrende å få til en slik beskrivelse. De stilte ikke spørsmål ved hvorfor det var slik. Dokumentasjonskravet fremsto i stedet som et underliggende premiss. Dette kan i lys av Berger og Luckmann (ibid.) forstås som et uttrykk for en internalisert virkelighetsoppfatning hos barnevernsarbeiderne av en institusjonell objektiv normlogikk. Legger vi Berger og Luckmann til grunn, kan barnevernslovgivningen² tolkes som eksterialisering av barnevernets normlogikk. Denne angir en juridisk problemløsningsmodell, og barnevernsarbeidernes fokus på dokumentasjon kan derfor tenkes å bunne i en rettsliggjøring av familiens sosiale problemer. Tilsvarende kan eksempelvis faglitteratur³ og veiledende dokumenter fra overordnede faginstanser⁴ forstås som en del av logikkens ytre form.

Barnevernets normlogikk er preget av forvaltningens behov for tillit, troverdighet og krav til etterprøvnbarhet. Dette kan ses i sammenheng med rådende prinsipper om skriftlighet i forvaltningen, samt rettslige krav til barnevernets utredningsarbeid og deres beslutningskompetanse. Sistnevnte handler om barnevernets behov for legalitet og bygger på hensynet til individets rettssikkerhet og forutberegnelighet mv. Barnevernets institusjonelle normer speiler i så måte samfunnets positive holdninger til dokumentasjon hos politiske organer, byråkratiske instanser, samt kontroll- og tilsynsmyndigheter – som i økende grad uttrykkes gjennom rettslige rammer for virksomheten.

Barnevernsarbeiderne i studien syntes å tolke dokumentasjonskravet som et uttrykk for et krav om å dokumentere det som «stemmer» med virkeligheten. Et sentralt spørsmål er imidlertid hvorvidt det er mulig for barnevernsarbeideren å finne fram til «det som stemmer». Det som dokumenteres i sakene som leder fram til hjelpetiltak i studien er alle kontekstuelle, og ofte legitime, synspunkter og vurderinger.

For eksempel vil vurderinger av barns utviklingsforløp og diagnostisering av psykiske lidelser bygge på et faglig skjønn (Whitaker, 2014). Slike vurderingers vitenskapelige fundament kan være diskutabelt og vil kunne gjenspeile sprikende oppfatninger blant

2. For eksempel Barnevernloven av 1992, Prop. 106 L (2012–2013) Endringer i barnevernloven og NOU 2016:16 Ny barnevernlov.
3. Eksempelvis skrives det i Backe-Hansen, Kojan & Christensen (2016) kap. 13 «Best mulig beslutninger til best mulig hjelp», s. 214–215 i boken *Beslutninger i barnevernet* om «riktig» hjelpetiltak.
4. Se for eksempel Barne- og likestillingsdepartementets Rundskriv Q-0982 (2016) om hjelpetiltak, jf. barnevernloven § 4-4, samt Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2017) Kompetansebehov i barneverntjenesten.

eksperter som psykologer, helsesøstre og psykiatere (Grue, 2016). Vurderingene som barnevernsarbeiderne samler inn kan derfor være vanskelig å sannsynliggjøre på grunn av det Madsen (2017) kaller vurderingens kunnskapsplattform. Haugli & Nordhelle (2014) peker på at ulike perspektiver fra fagfolk kan være en indikasjon på at man står overfor svært usikker kunnskap. Følgelig blir det problematisk for barnevernsarbeiderne å leve opp til sin egen definisjon av faktum som det som gjenspeiler en sann virkelighet, selv om denne er dokumentert.

Utfordringer med å få tilstrekkelig dokumentasjon for faktum som en sann virkelighet

Som ledd i å dokumentere virkeligheten utøvet barnevernsarbeiderne kontroll med foreldrenes utsagn innenfor hjelperelasjonen. Blant annet ga dokumentasjonsfokuset seg utslag i et behov for skriftlige utenfra-blikk på foreldres vurdering av barnas funksjon, oppvekst, forhold til øvrig familie og nåværende situasjon. Marthinsen (2003 s. 333) benytter begrepet «mistanke» når han beskriver tankegangen hos barnevernsarbeiderne i sin studie. I denne forskningsstudien kom en slik «mistanke» blant annet til uttrykk ved at barnevernsarbeiderne utviste sterk skepsis til foreldrenes utsagn og deres bakenforliggende intensjon. Frustrasjonen som barnevernsarbeiderne i studien uttrykker, kan trolig relateres til flere forhold, herunder de politiske og sosialfaglige forventningene som fremføres gjennom utdanningsløpet og i samfunnsdiskursen om at barnevernsarbeideren skal være en hjelper.⁵ Den rådende forståelsen av en hjelper ligger nærmere en terapeutrolle enn en byråkrat⁶ og tar utgangspunkt i en helt annen normlogikk enn den byråkratiske. I terapeutiske relasjoner er profesjonsutøveren mer opptatt av hvordan individet forteller om livet sitt, enn av hva som kan være sant eller rettslig relevant å dokumentere (Rexvid, 2017). Det kan derfor synes som om barnevernsarbeiderne i studien på den ene siden utsettes for forventninger til å innta en rolle som bygger på én type normlogikk som utgår fra en hjelperrolle. På den annen side inngår de i en institusjonell logikk som formidler et annet syn på faktum knyttet til en byråkratrolle. Så til tross for at barnevernsarbeiderne i studien uttrykte intensjoner om å hjelpe familiene med det de opplevde som vanskelig, medførte barnevernsarbeidernes internaliserte virkelighetsoppfatning at foreldrenes oppfatning ble tilsidesatt, og foreldrene ble møtt med skepsis til at intensjonen var å være sannferdig overfor barnevernet.

Mulige implikasjoner av en barnevernskapt virkelighet

Foreldrenes selvforståelse og omsorgsutøvelse

Når Berger og Luckmann (2000) omtaler den internaliserte virkelighet, er dette noe som berører alle, ikke bare profesjonsutøvere. Foreldrenes virkelighetsforståelse vil, tilsvarende som hos barnevernsarbeiderne, påvirkes av barnevernets institusjonelle logikk. Implika-

5. Jf. for eksempel Prop. L 106 (2012-2013) Endringer i barnevernsloven s. 39 hvor barnevernet kommuniseres som «en hjelper». Se også Levin og Ellingsen (2015) kap. 7 «Relasjoner i sosialt arbeid» i boken *Sosialt arbeid. En grunnbok*.

6. «Hjelper» settes i sammenheng med å yte kurative tiltak (endringstiltak), jf. NOU 2012: 5 s. 62 f.

sjoner ved dette kan være at den barnevernsskapt virkelighet bidrar til å endre hvordan familiene opplever seg selv. Bruner (2004) fremholder at hvordan man konstruerer fortellinger om livet sitt, virker inn på hvordan man faktisk lever livet sitt. Et slikt perspektiv er egnet til å belyse hvordan barnevernets fortelling kan forme foreldrenes forståelse av seg selv som omsorgspersoner, for deretter å påvirke hvordan foreldrene tenker og handler i gitte situasjoner (Gilliam & Gulløv, 2012). For eksempel kan familien internalisere «ikke god nok omsorgsperson» som en side ved sin identitet. Berger og Luckmann (2000) omtaler dette som en form for negativ legitimering som i denne sammenheng kan foregå ved at barnevernet tillegger foreldrenes virkelighetsforståelse en ubetydelig ontologisk status, samtidig som de oversetter foreldrenes begrepsbruk med barnevernets språklige konstruksjoner. Fra eksempelvis å forstå problemet som at de har dårlig råd, endres foreldrenes forståelse til at problemet handler om deres manglende evne til selvregulering.

Foreldrenes rammer for omsorgsutøvelsen

En barnevernsskapt virkelighet kan også medføre implikasjoner i form av at familier i barnevernet gis snevrere rammer for sin omsorgsutøvelse enn det som foreldre vanligvis forholder seg til når de gir omsorg til sine barn. For å tydeliggjøre problemstillingen, kan vi løfte blikket over til en annen situasjon hvor samfunnet markerer rammene for foreldreutøvelsen, nemlig i barnefordelingssaker. Det kan argumenteres for at barnefordelingssaker skiller seg fra barnevernssaker fordi man i førstnevnte implisitt tillegger foreldrene en tilfredsstillende omsorgskompetanse, og motsatt, at man setter spørsmålsteget ved omsorgskompetansen hos foreldre i barnevernet. På den annen side vil det på begge disse områdene trekkes opp rammer for samfunnets syn på innholdet i kompetansebegrepet. Når det gjelder barnefordelingssaker, reguleres foreldrenes omsorgsplikt av barneloven. I forarbeidene til endringer i barneloven, NOU 2008: 9, fremheves det at barnets beste bør utgå fra foreldrenes muligheter og ambisjoner for omsorgsutøvelsen. Slik vi forstår lovgivers intensjon, vil dette kunne romme hele bredden i omsorgsutøvelsen, fra middelklassens ideal om «intensiv foredling» til arbeiderklassens «naturlige utvikling» (Lareaus referert i Stefansen, 2007 s. 253). I det første tilfellet ligger det at foreldrene bistår barnet i å bli den beste utgaven av seg selv, mens sistnevnte viser til at man lar barndommen gå sin gang. Av forarbeidene til endringer i barnevernsloven, Prop. L 106 (2012–2013), Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet (2013), følger det at foreldreomsorgen bør ivareta barnet på en slik måte at dets livssituasjon er innenfor det som regnes for å være en normal oppvekst for barn flest. Normalitet ved barnets oppvekstbetingelser og utvikling var også gjenstand for økt oppmerksomhet fra barnevernsværksarbeiderne i denne studien (Langsrud, Fauske & Lichtwarck, 2017). En «normal» oppvekst vil statistisk sett kunne bli relatert til en middelklasseoppvekst med dens tilhørende normalvariasjon. En slik forståelse vil trolig være en altfor snever fortolkning av barnelovens henvisning til at foreldre selv har frihet til å definere sine barns oppvekstvilkår. Det er da nærliggende å spørre om familier i barnevernet har et annet, begrenset, toleranserom for hvilken barndom som er mulig enn det barnelovens normer synes å oppstille. Hvis svaret på dette er ja, betyr det at for noen foreldre vil det være barnevernsarbeidere, og ikke lenger foreldrene, som bestemmer hva som er en god nok barndom.

KONKLUSJON

I forskningsstudien som denne artikkelen bygger på, var et sentralt tema hvordan barnevernsarbeiderne skulle klare å innhente informasjon og dokumentere barnets sanne omsorgssituasjon. Pettersvold & Østrem (2012) tar utgangspunkt i barnehagelæreres beskrivelser av barnehagens virkelighet når de hevder at dokumentasjon, innebærer en seleksjon. Tilsvarende hevder Järvinen & Mik-Meyer (2003) at de fleste sosialarbeidere oppfatter sitt arbeid med å dokumentere saken som en nøytral kartlegging, og at faktum dermed kan beskrives som noe objektivt. Barnevernsarbeiderne i denne studien nedtonet tilsvarende det normative og skjønsmessige aspektet både i det innsamlede materialet og i sin senere fremstilling av barnets omsorgssituasjon. Järvinen & Mik-Meyer (2003) peker på at en forklaring kan være at det er mennesker som aktivt tar stilling til hva som er viktig og relevant informasjon. Goffman (1974) omtaler slike tankeredskaper hos mennesker til å definere konkrete situasjoner som «fortolkningsrammer». Resultatene fra studien viser nettopp at barnevernsarbeiderne forholdt seg aktivt til informasjonen de samlet inn ved å både fortolke og vekte denne. Følgen var at det faktiske grunnlaget fremsto som et resultat av barnevernsarbeiderens egen tolkning og forståelse av et svært vurderingspreget materiale.

Et relevant spørsmål som kan reises, er hvorvidt det overhodet er mulig for barnevernsarbeidere å dokumentere samarbeidspartneres oppfatninger og vurderinger som sanne. Studien tydeliggjør at barnevernsarbeiderens søken etter å finne et slikt beslutningsgrunnlag ikke lykkes. I barnevernssaker, hvor vurderingsgrunnlaget er normativt, vil det i de fleste tilfeller ikke finnes et faktum som besvarer spørsmålet om det er sant eller usant at foreldrene gir god nok omsorg eller om samspillet mellom mor og barnet er utviklingsfremmende. Grunnen til dette er at barnevernsarbeidernes vurdering av barnets omsorgssituasjon i stor grad bygger på andres vurderinger og påstander om faktum. Ifølge Jerkø (2014, s. 6) er slikt faktagrunnlag i beste fall «et faktum relativt til bestemte normer eller subjektive oppfatninger». Det kan derfor være hensiktsmessig å betrakte informasjonstilfanget som oppfatninger fremfor fakta (Bruner, 1999). Da åpnes det opp for flere fortolkningsrammer på ett og samme forhold. Bevissthet rundt faktums begrensede evne til å gjenspeile en objektiv sannhet er viktig, fordi relasjonen mellom barnevernsarbeiderne og foreldrene aldri vil være likeverdig. Den vil derimot alltid være preget av et asymmetrisk maktforhold. Barnevernsarbeiderne har, i kraft av sin rolle, en dominerende fortolkningsramme som bygger på etablerte institusjonelle normer og aksepterte teorier (Isaksson & Törnquist, 2017). Ifølge Berger og Luckmann (2000) er det en fare for at de med «størst muskler» trenger igjennom med sitt virkelighetssyn, noe som kan medføre en tilsidesettelse av familiens oppfatning om hva som er problematisk og hvilken løsning familien lever best med.

LITTERATUR

- Backe-Hansen, E., Kojan, B.H. & Christiansen, Ø. (2016). Best mulig beslutninger til best mulig hjelp. I Christiansen, Ø. & Kojan, B. H. (red.), *Beslutninger i barnevernet* (s. 214–229). Oslo: Universitetsforlaget.
- Backe-Hansen, E. (2004). *God nok omsorg: Riktige beslutninger i barnevernet*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet (2013) Prop. 106 L (2012–2013). *Endringer i barnevernloven*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/7d0ea1b89cc54939b17e69a20d5f7b48/no/pdfs/prp201220130106000dddpdfs.pdf>.
- Barne- og likestillingsdepartementet (2016). *Rundskriv Q-0982 Retningslinjer om hjelpetiltak, jf. barnevernsloven § 4-4*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/retningslinjer-om-hjelpetiltak-jf.-barnevernloven-4-4/id2482116/>.
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (april–juni 2017). *Kompetansebehov i barneverntjenesten*. Hentet fra https://bufdir.no/Global/Aktuelt/Barnevern/Kompetansebehov%20i%20barnevernstjenesten_innspillsrunde.pdf.
- Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester av 17. juli 1992 nr. 100*. Hentet fra: <https://lovdata.no/lov/1992-07-17-100>.
- Bekkedal, T. & Farsethås, H. C. (2018). Om subsumsjon. *Jussens venner*, 53(01), 1–32. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-3126-2018-01-01>
- Berger, P.L. & Luckmann, T. (2000). *Den samfunnskapte virkelighet*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Bruner, J. (2004). *At fortælle historier i juraen, i litteraturen og i livet*. København: Akademisk forlag.
- Bruner, J. (1999). *Mening i handling*. København: Forlaget Klim.
- Bunkholdt, V. (2017). Ikke ta selvfølgelighetene selvfølgelig. Når selvfølgeligheter møter virkeligheten. *Norges barnevern*, 94(04), 274–288. Oslo: Universitetsforlaget. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2017-04-05>
- Danermark, B., Ekström, M., Jakobsen, L. & Karlsson, J. C (2003). *Att förklara samhället*. Lund: Studentlitteratur.
- Ellingsen, I. T., Levin, I., Berg, B. & Kleppe, L.C. (2015) (red.), *Sosialt arbeid. En grunnbok*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Flatebø R. (2005). «On knowing much and knowing little». *An Exploration of Case Discussions of Child Protection Teams*. (Doktorgradsavhandling). University of east London, London.
- Gilliam, L. & Gulløv, E. (2015). Kap. 1 Sivilisering. Et perspektiv på oppdragelse, omgangsformer og distinksjoner. I Gilliam, L. & Gulløv, E. (red.), *Siviliserende institusjoner* (s. 21–43). *Om idealer og distinksjoner i oppdragelse*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Glaser, B. (2010). *Att göra grundad teori. Problem, frågor och diskussion*. Mill Valley: Sociology press.
- Goffman, E. (1974). *Frame analyses: an essay on the organization of experience*. New York: Harper & Row.
- Graver, H. P. (2009). Bevisbedømmelse – uvitenskapelig magesfølelse eller rasjonell helhetsvurdering? *Tidsskrift for rettsvitenskap*, 122(02), 191–233.
- Grue, L. (2016). *Normalitet*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hacking, I. (2005). *Social konstruktion av vad?* Stockholm: Thales.
- Haugli, T. & Nordhelle, G. (2014). Sikker i sin sak? Om barn, sakkyndighet og rettssikkerhet. *Lov og Rett, Norsk juridisk tidsskrift*, 53(2), 89–108.

- Isaksson, J. & Törnqvist, D. (2017). Professional dilemmas of defining a problem: the case of addiction Treatment. I Blom, B., Evertsson, L. & Perlinski, M. (red.). *Social and caring professions in European welfare states: Policies, Services and Professional Practices* (161–174). Bristol: Policy Press.
- Jerkø, M. (2014). Det faktuelles rolle i rettsanvendelsen. *Lov og Rett*, 53(08), 445–464.
- Juhasz, I. B. (2018). Defending parenthood: A look at parents' legal argumentation in Norwegian care order appeal proceedings. *Child & family Social Work*, 2018(23), 530–538. <http://dx.doi.org/10.1111/cfs.12445>.
- Juridisk leksikon (21.10.2015). *Faktum*. Hentet fra: <https://jusleksikon.no/wiki/Faktum>.
- Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (2003). Indledning: at skabe en klient. I Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (red.), *At skabe en klient. Institutionelle identiteter i socialt arbejde* (9–29). København: Hans Reitzels Forlag.
- Kolflaath, E. (2013). *Bevisbedømmelse i praksis*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Kvello, Ø. (2015). *Barn i risiko*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Langsrud, E., Fauske, H. & Lichtwarck, W. (2017). Et maktperspektiv på gode nok foreldre i barnevernets kontekst. *Tidsskriftet Norges Barnevern* 2, 126–138. Oslo: Universitetsforlaget. DOI: 10.18261/issn.1891-1838-2017-02-05.
- Levin, I. (2015). Kap. 2 Sosialt arbeid som spenningsfelt. I Ellingsen, I. T., Levin, I., Berg, B. & Kleppe, L.C. (red.), *Sosialt arbeid. En grunnbok* (36–46). Oslo: Universitetsforlaget.
- Levin, B. & Ellingsen, I. (2015). Relasjoner i sosialt arbeid. I Ellingsen, I. T., Levin, I., Berg, B. & Kleppe, L.C. (red.), *Sosialt arbeid. En grunnbok* (112–124). Oslo: Universitetsforlaget.
- Lipsky, M. (1983). *Street-Level Bureaucracy: The Dilemmas of the Individual in Public Service*. Russell Sage Foundation.
- Løvlie, A. (2014). *Rettslige faktabegreper*. Oslo: Gyldendal juridisk.
- Madsen, O. J. (2017). Diagnosenes makt over sinnene: refleksjoner om diagnoser og diagnosekritikkens mangler. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 14(01), 25–41. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-3010-2017-01-04>.
- Marthinsen, E. (2003). *Sosialt arbeid og symbolsk kapital i et senmoderne barnevern*. Rapport nr. 9. Trondheim: Barnevernets utviklingssenter i Midt-Norge.
- NOU 2016:16 (2016). *Ny barnevernslov. Sikring av barns rett til omsorg og beskyttelse*. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet.
- NOU: 2008:9 (2008). *Med barnet i fokus – en gjennomgang av barnelovens regler om foreldreansvar, bosted og samvær*. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet.
- Pedersen, F. H. (2016). Fortellinger og plausibilitet. En kritisk analyse av Eivind Kolflaaths bevisteori. *Tidsskrift for Rettsvitenskap*, 129(01), 44–73. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-3096-2016-04-04>.
- Pettersvold, M. & Østrem, S. (2012). *Mestrer, mestrer ikke. Jakten på det normale barnet*. Otta: Res Publica.
- Rexvid, D. (2017). Who is viewed as client by social workers general practitioners? I Blom, B., Evertsson, L. & Perlinski, M. (red.), *Social and caring professions in European welfare states: Policies, Services and Professional Practices* (223–236). Policy Press.
- Skirbekk, S. (1973). Samfunnsvitenskap og sosial virkelighet. I Aubert, V. (red.), *Sosiologen i samfunnet* (216–223). Oslo: Universitetsforlaget.

- Stefansen, K. (2007). Familiens rolle i reproduksjonen av ulikhet. Kunnskapsbidrag fra kvalitative studier av foreldreskap. *Sosiologisk tidsskrift*, 15(03), 245–264.
- Thrana, H. M. & Fauske, H. (2014). The emotional encounter with child welfare services: the importance of incorporating the emotional perspective in parents' encounters with child welfare workers. *European Journal of Social Work*, 17(2), 221–236. <http://dx.doi.org/10.1080/13691457.2013.798628>
- Vagli, Å. (2009). *Behind closed doors. Exploring the institutional logic of doing child protection work.* Doktorgradsavhandling. Bergen: Universitetet i Bergen.
- Whitaker, R. (2014). *En psykiatrisk epidemi. Illusjoner om psykiatriske legemidler.* Oslo: Abstrakt forlag.